

Susret povijesnog pomirenja Italije, Slovenije i Hrvatske, odnosno prevazi?enja povijesnih doga?aja, namjerava zatvoriti jedno važno poglavlje triju država i sanirati rane iz dvadesetoga stolje?a. U Italiji se te?i ceremoniji u simboli?nim mjestima nasilja koje su prouzrokovali totalitaristi?ki re?imi XX. stolje?a na isto?noj granici uz uvjete postavljene od strane Federacije udruga ezula iz Istre, Rijeke i Dalmacije (odnosno da se treba voditi računa o njihovim te?njama i pravima, koji nisu tu pa?ljivo razmatrani u svjetlu takve pomirbe, koja ne mo?e pre?i preko tih tragi?nih zbivanja, budu?i da su mnogi Talijani iz ovih krajeva platili ?ivotom ili egzodusom ljubav prema Italiji i za slobodu) i Talijanske vlade (koja smatra nepojmljivom diskriminaciju koju je odredio Zagreb naspram talijanskih državljana glede mogu?nosti kupovine nekretnina).

Slovenija i Hrvatska naglavaju da su spremne za taj trojni susret, ali da je Italija ta koja treba u?initi odlu?uju?i korak kako bi svaka od strana mogla preuzeti vlastite odgovornosti za ?rtve Drugog svjetskog rata. Slovenija smatra kako Italija nije jo? postigla odre?enu razinu zrelosti da bi se moglo pristupiti takvome trojnom susretu, odnosno ceremoniji pomirenja. Hrvatska smatra da treba odati po?ast svima onima koji su izgubili svoje ?ivote te onima kojima je su?eno, isti?u?i kako nisu svi bili nedu?ni, te da ako se govori o ?rtvama na kraju Drugog svjetskog rata, treba voditi računa i o ?injenici da nisu samo Talijani napu?tali Hrvatsku, ve? i pripadnici drugih naroda, koji su na zapadu tra?ili bolji ?ivot. Hrvatska u svakom slu?aju naglavava ?nu?an uvjet za uspjeh toga susreta ?to bi se dogodio u biti razotkrivanjem grijehova pojedinih naroda, pored ?injenice da ?treba re?i svu istinu, odnosno ?to se uistinu dogodilo na teritorijima gdje ?ive ta tri naroda. Prema neslu?benim izvorima, za Hrvatsku se po?ast ?rtvama i priznavanje grijehova treba odvijati prema kronologiji njihovog povijesnog tijeka, i prema tome - Italija bi prva? trebala odati po?ast ?rtvama fa?isti?koga terora.

Kulturno-ekonomska slovenska unija sa sjedi?tem u Trstu smatra ?in pomirbe ?kao ?in obi?noga pijeteta za mrtve i za sve one koji su patili, tako da se na te ?rtve gleda sa striktno ljudskoga aspekta, te definira taj akt ?kao dogovor prema kojemu pro?lost ne treba vi?e uvjetovati na?u zajedni?ku budu?nost. Podr?ku mogu?em susretu triju Predsjednika i ceremoniji pomirbe izrekao je Predsjednik Europskog parlamenta, gosp. Josep Borrello, prema kojemu taj bi susret slu?io kao u?vr?ivanje duha nove Europe. Talijanska unija sa sjedi?tem u Rijeci ?u potpunosti se sla?e sa gestom pomirbe triju Predsjednika, ?to odaje hommage mjestima memorije, sje?anja na ?rtve totalitaristi?kih nasilja koja su uznemirila ove zemlje, ?to je poput politi?kog i kulturalnog znaka koji prelazi kontrapozicije pro?losti i te?i izgradnji budu?nosti u znaku mira i suradnje, ali bez da i?ta izuzme ?od analize i povijesnoga suda ?injenica koje su se uistinu dogodile. Talijanska unija naglavava nadu da ?e se ?tom prigodom posvetiti dostojna pa?nja temama vezanim za esule i manjine, koji su smatrani ?od presudne va?nosti za pomirenje na tome prostoru. To bi bilo sve ?to se ti?e kronika i izjava do danas glede te situacije.

Odati po?ast svim mrtvima u ime op?eg pijeteta je pogre?no, jer smrt ne ispire grijehove koji su neki od tih pokojnika po?inili za ?ivota, a koji su nespojivi s ljudskim dru?tvom. Bilo je tu masakra, plja?ki, deportacija u koncentracione logore, fojbi, egzodusa te drugih grozних ?inova protiv ljudskoga roda i sve to bez opravdanja. Govorimo o kriminalcima i ?rtvama, krvnicima i ?rtvovanima, agresorima i ?rtvama, krivima i nedu?nima, pravednicima i osu?enima, i ?to se toga ti?e, treba naglasiti kako su dr?ave neke od tih akata egzaltirale, a druge zaboravile. To ne mo?e biti zaboravljeno i neoprostiva je gre?ka tretirati jednako ravnodu?no sve pokojne.

Nalost, nikada nije postojao nurnber?ki, ili ha?ki sud, sud za ratne zlo?ine na ovim podru?jima, ni prije, ni za vrijeme, kao ni poslije Drugog svjetskog rata. Bili su tu klasi?ni procesi pobjednika, ali uvijek s jednosmjernim sudovima, to je bilo ustvari preplitanje njihovih politi?kih interesa.

Pobjednici su onemogućili da njihova nedjela ugledaju svjetlo dana, sakriveni na taj način njihova kriminalna djela desetljećima. I pobjednici su poput pobijeđenih počinili teška kriminalna djela. Kontradikcije pobijeđenih i pobjednika su i dalje ošite: nije logično imputirati drugima krivnje koje su i njihove.

No, javno se mijenja, sada kao i onda, svrstalo na stranu pobjednika, jačega. Različiti su se tretmani primjenjivali za pobjednike i pobijeđene, bez obzira na težinu kaznenog djela, te na vrijeme kada su ona počinjena.

Mrtvaci ne smiju biti tretirani na podjednak način. Postoje pokojnici koji su okrvavili ruke kriminalnim djelima protiv ovještosti, što se sastoji u kršenju ljudskih prava za narode i etničke grupe, u persekuciji, genocidu, deportaciji i drugim oblicima nasilja. Neki su mrtvaci okrvavili ruke krvlju kršenjem ratnoga prava, ubijanjem zatvorenika, maltretirajući bolesne ili ranjene, ili pak zlostavljajući lokalno stanovništvo.

Smrt ne opravdava grijehove koje su počinili živi, posebice ako je to grijeh protiv ljudskoga roda, uništavajući druge živote u ime neke ideologije ili ideala. Odati požast svim mrtvima bez obzira na sve te činjenice je pogrešno, nepravedno i neprihvatljivo. Potreba pravde postoji i nakon smrti, u protivnome, izjednačavati kriminalce sa žrtvama, krivice s nevinima, velika je pogreška premda neki to smatraju kršćanskim činom. Onima koji su poginuli kao ratni zločinci i kriminalci protiv ovještosti (iako se još uvijek mogu nazvati navodnim zločincima, budući da im nikada nije bilo suženo), nije prigodno odati požast zajedno s drugim žrtvama.

S druge strane, razni izmišljeni (nacizam, fašizam, komunizam, nacionalizam i dr.) prouzrokovali su smrt, patnju i uništenje, ali zbog kukavičke političke isplativosti postoje zanemareni pokojnici kojima se odaje požast poput herojima, a drugi su posve izbrisani, kao da nisu nikada postojali. Dakle tu postoje pokojnici prve klase, i oni druge klase, koji nemaju ime, koji nemaju lice.

Potreba odavanja požasti mrtvima, izuzev ratnih zločinca i zločinca protiv ljudskih prava (iako su još uvijek navodno takvim, budući da im nikada nije suženo), ima neki smisao ako se odvija bez oklijevanja i bez iznimaka, s uvjerenjem i savješću, neovisno o otvorenim aktualnim pitanjima, o nepravdama pretrpljenim u prošlosti (koje na taj način bivaju priznate), o teškim i pravima koja su još do danas ostala uskraćena, o pravednim rješenjima za napuštenu nepokretnu imovinu, o saniranju pitanja reciprociteta, o ispravnim istancama ezula ali i onih talijanske nacionalne zajednice i slovenske zajednice u Italiji.

Bez podčinjenih uloga, već ravnopravnih, namjera bi bila ta da se prevaziđu, pomire oni koji su se u prošlosti našli na suprotstavljenim frontovima, što je prouzrokovalo smrt i patnju za mnoge, kojima se nikada do sada nije odala dužna požast od strane država, poput priznanja grijehova koji su počinjeni, i trebaju biti sanirani, pa makar simboličnom, ali služenom gestom. Danas, na ovom prostoru na sreću ne postoje više ratni frontovi, otvorena pitanja valja rješavati za stolom, na civilan, diplomatski način, sa dijalogom, razgovorom, uzeti u obzir i povijesna zbivanja, ali koja moraju biti nadvladana u duhu nove Europe.

Pomirenje ima smisla ako, i samo ako, se se uzeti u obzir koliko gore navedeno. A u našem su slučaju više negoli razum, vrijedile te i dalje vrijede kulturne formacije, one civilne, vjerske, socijalne, moralne i dr., onih koji su pozvani da odgovaraju, izbjegavajući da vuku vodu na svoj mlin. Ali ne smijemo niti zaboraviti da, našlost pobjednik je uvijek (više) državni interes svake pojedine države.

Napomena.

Tekst je objavljen na talijanskom jeziku u dnevnim novinama *La Voce del Popolo* od 29. kolovoza 2006. godine, www.edit.hr/lavoce/060829/politica.htm

Dana 7. listopada i dana 12. listopada 2006. godine dostavio sam (e-mailom) tekst glavnom uredniku dnevnih novina *Glas Istre* sa zamolbom da se objavi. Do danas, nisam dobio nikakav odgovor a tekst nije objavljen.